

ZAVIČAJNI MUZEJ STJEPANA GRUBERA

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.1. Kupnja

Etnološka zbirka

- Od Ivana i Ljerke Vidaković iz Strošinaca otkupljen je hambar.
- Od Eve Lucić iz Županje otkupljeno je 6 donjih bijelih rubina sa čipkom, 12 umetaka za rame - nadigača i dječje čarape s gulicama.
- Od Josipa Bušića iz Županje otkupljena je crvena svilena marama.
- Od Martine Golubičić iz Županje otkupljen je namještaj iz obiteljske kuće u Račinovcima.
- Od Marije Čosić iz Vrbanje otkupljena je kapa hrvatka.
- Od Kate Žigmundovac iz Županje otkupljen je pribor za šaranje tikvica.

Kulturno-povijesna zbirka

- Od Maje Ištoković iz Belišća otkupljen je srebrni pribor za jelo nekoć vlasništvo Katarine Hepburn i vaza Zsolnay iz obitelji Hepburn.

Galerijska zbirka

- Od Magdalene Lončarević iz Županje otkupljena je slika Ivana Milata Županja, 1958., akvarel.

1.2. Terensko istraživanje

Arheološka zbirka

- Nalazi sa terenskog istraživanja na Melioracijskom kanalu Dunav-Sava, ulomci keramike (7000 kom.), litika (200 kom.), metal (47 kom.), kućni lijep (1200 kom.)
- Arheološka istraživanja na dionici Melioracijskog kanala za navodnjavanje Biđbosutskog polja na području k.o. Babina Greda

Zavičajni muzej Stjepana Grubera u 2009. vodio je zaštitna arheološka istraživanja na dionici Melioracijskog kanala za navodnjavanje Biđ-bosutskog polja. Rekognoscirano je i probnim rovovima pregledano 7 km trase kanala koji prolaze općinom Babina Greda. To područje je u arheološkom smislu bilo velika nepoznanica, te dosad ovdje nisu provedena arheološka istraživanja. Za probnih istraživanja otkrivena su tri nalazišta na trasi kanala, a rekognoscirano je i nekoliko nalazišta van trase. Od ta tri nalazišta koja pripadaju prapovijesnim razdobljima, jedno je sustavno istraženo, a na dva nalazišta sustavna će se istraživanja provoditi u 2010. Probna i sustavna arheološka istraživanja na trasi kanala vršena su od ožujka do studenog 2009. Nalazište Zmijino predstavlja groblje iz starije faze kasnog brončanog doba s najviše značajki kulture Barice-Gređani, lokalnog fenomena kulture žarnih polja, s dosad najviše istraženih grobova ove grupe. Pronađena su 52 žarna groba od kojih se u 4 groba nalaze brončani prilozi nakita: narukvica, naušnica, ogrlica, tutula, brončanih pločica... Kostiju pokojnika su gorjele na visokim temperaturama, a nakit je doslovno grobni prilog, tj. pokojnici nisu spaljivani s nakitom. Zanimljivo je što je pronađeno i nekoliko vatrišta, koja su najvjerojatnije korištena za vrijeme pogrebnih obreda, tj. za prinošenje žrtvi. Ispod sloja groblja pronađeni su ostaci nešto ranijeg, također brončanodobnog, zemuničkog naselja koje je u jednom periodu bilo napušteno, te je drvena građa uglavnom odnesena. Vrlo mala količina keramičkog nasebinskog materijala koji se veže uz zemunice i nedostatak spaljenih ostataka drvene građe su temelj za pretpostavku organiziranog napuštanja naselja, ne zbog požara ili kakve iznenadne katastrofe, već iz vjerojatno ekonomskih razloga. Preostala dva nalazišta Stari Vrt i Gerzine biti će istražena u 2010. Radi se o vjerojatno još jednom prapovijesnom groblju i jednom naselju. Ova tri otkrivena nalazišta su međusobno udaljena nekoliko kilometara, a pošto se nalaze na oranicama, osim površinskog sloja potpuno su očuvana i pružaju fantastičnu priliku za otkrivanje prilika svakodnevnog života u naselju i pogrebnih običaja u prapovijesti na ovom dosad arheološki neistraženom području. Dosadašnji su nalazi nadmašili očekivanja i dali mnoštvo novih podataka o kulturnim obilježjima zajednica koje su obitavale na ovom području, kao i o posebnostima lokalnih varijanti. Detaljne analize keramičkog, metalnog i osteološkog materijala još predstoje, kao i apsolutna datacija uzoraka, prostorna analiza i restauracija nalaza.

Voditeljica projekta: Andreja Malovoz

1.3. Darovanje

- Ivan Milat iz Blata na Korčuli darovao je Muzeju 22 umjetničke slike, 1955.- 1958., tuš, za Galerijsku zbirku.
- Nada Samardžija iz Županje darovala je Muzeju uramljenu sliku Anice Bačić Šokice iz Županje
- Ivan Matjeta iz Županje darovao je Muzeju razglednicu stare Županje i časopis o Stjepanu Radiću iz 1928.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

- Arheološki nalazi s nalazišta na kojima se radilo u 2009. g. oprani su, signirani i pohranjeni u beskiselinske kutije u muzejski depo.
- Namještaj iz Etnološke i Kulturno-povijesne zbirke očišćen je i premazan zaštitnim sredstvima.
- Na restauriranje i konzerviranje poslani su arheološki nalazi (metal, keramika), etnološki predmeti (od drveta i tkanine) kao i neki komadi namještaja.

2.3. Restauracija

Arheološka zbirka

- Restauracija arheoloških nalaza - keramika

Restaurirali smo arheološke keramičke nalaze s istraživanja na Gracu u Cerni 2008. g., ukupno 20 posuda. Dubinska impregnacija obavljena je prema potrebi, dok je kod svih posuda obavljena impregnacija vanjskih stijenki paraloidom ili alcatom. Posude su kasnobrončandobne, keltske i srednjovjekovne. Svi fragmenti koji imaju originalni spoj zalijepljeni su, a posude koje nemaju cijeli profil nacrtane su i rekonstruirane uz konzultaciju. U postupku se koristio kalup od gline, glinamola, matrice i silikona. Sve rekonstrukcije izrađene su u gipsu. Rekonstrukcija je obavila Marina Gregl.

Kulturno-povijesna zbirka

- Restauracija stilskog namještaja

Restaurirali smo primjerke stilskeg namještaja iz Kulturno-povijesne zbirke koji se nalaze u muzejskom postavu. Radi se o vitrini za blagovaonicu tzv. "altdeutsch" stila (sl. 1), oko 1870. g. Bilo je potrebno skidanje starog zaštitnog sloja, popravak oštećenja na furniru i masivnom drvetu, te izrada i montaža nedostajućih dijelova. Nedostajale su dvije ladice, šest tokarenih nogu, 30% orahova furnira, profilirane letvice u donjem dijelu i uklada na pomoćnoj dasci na izvlačenje. Dio leđa bio je uništen crvotočinom.

3. DOKUMENTACIJA

3.3. Fototeka

Muzejska fototeka obogaćena je i dopunjena velikim brojem fotografija različitog sadržaja (s etnoloških i arheoloških istraživanja, s raznih otvorenja izložbe i drugih projekata u Muzeju).

3.4. Dijateka

Muzej je većinu fotografskih ilustracija radio u digitalnoj tehnici. Inventirano je novih 65 CD-a različitoga sadržaja.

3.5. Videoteka

Muzejska videoteka i DVD-teka obogaćene su novim materijalom, uglavnom filmovima s terenskih istraživanja, manifestacija, radionica, predavanja i otvorenja izložbi.

3.6. Hemeroteka

Muzejska hemeroteka dopunjena je novim materijalom pretežito iz dnevnoga, tjednog i mjesečnog tiska, uglavnom tekstovima koji se odnose na rad Muzeja (terenska istraživanja, izdavaštvo i sl.). Prikupljani su i ostali objavljeni podaci o kulturnom životu županjskog kraja.

3.7. Planoteka i fond dokumentacijskih crteža

U muzejskoj planoteci izrađeno je 17 novih planova nalazišta.

3.9. Ostalo

Knjiga ulaska

- U knjigu ulaska upisani su brojni novopridošli predmeti iz Etnološke i Arheološke zbirke, a radilo se i na inventiranju etnološke građe u programu M++.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

Knjižnica Zavičajnoga muzeja kupnjom, darivanjem ili razmjenom obogaćena je tijekom publikacijama uglavnom iz arheologije, povijesti i etnologije:

- Darovano nam je 9 knjiga.
- Primili smo 5 primjeraka stručnih časopisa (periodika).
- Darovana su nam 22 primjerka monografija ili publikacija monografskog tipa.
- Razmjenom smo dobili 43 kataloga.
- Kupili smo 4 knjige.

4.4. Služba i usluge za korisnike

Iz muzejske knjižnice posuđivane su publikacije, stručni časopisi i sl. ustanovama s područja Grada i Županije te pojedincima, uglavnom učenicima.

6. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

- Etnologinja Janja Juzbašić je stručno obradila oko 500 predmeta za izložbu *Tradicijsko ruho županjskih graničarskih obitelji* i za monografiju *Slavonski tradicijski vezovi*.
- Arheologinja Andreja Malovoz je stručno obradila oko 1000 predmeta za izložbu *Gradac - Cerna* i s arheoloških istraživanja terena u Vrbanji i Babinoj Gredi.

6.4. Ekspertize

Obavljena je ekspertiza (procjena vrijednosti) za etnografske i umjetničke predmete (slike) ponuđene za otkup.

6.5. Posudbe i davanje na uvid

Građa je davana na uvid stručnjacima iz drugih institucija, a neki su etnološki, arheološki, povijesni i kulturno-povijesni predmeti bili posuđeni Galeriji Klovićevi dvori za izložbu *Slavonija, Baranja, Srijem-vrela europske civilizacije*

6.7. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

- Juzbašić, J. *Tradicijsko ruho županijskih graničarskih obitelji*. Katalog izložbe, Županja, 2009.
- Juzbašić, J. *Šokačko sijelo 1968.-2007. Večeri folkloru, Izložbe u Sijelu, Okrugli stolovi i savjetovanja*. U monografiji "40. Šokačkih sijela" Županja, 2009.
- Juzbašić, J. *Izložbe i koncert održani u Pastoralno-kulturnom središtu župe početkom 2009.* // Glasilo župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja br. 6, Županja, 2009.
- Juzbašić, J. *Zlatovez*. // Katalog izložbe *Slavonija, Baranja, Srijem-vrela europske civilizacije*, Zagreb, 2009.

6.9. Stručna pomoć i konzultacije

Djelatnici muzeja više puta su pružali stručnu pomoć pojedincima i ustanovama.

6.11. Djelovanje u strukovnim društvima

- Arheologinja Andreja Malovoz članica je Hrvatskoga arheološkog društva, European Association of Archaeologists, Prehistoric Pottery Group, Matice Hrvatske i Muzejske udruge istočne Hrvatske.
- Etnologinja Janja Juzbašić članica je Hrvatskoga etnološkog društva, Matice Hrvatske i Muzejske udruge istočne Hrvatske.

6.13. Ostalo

Stručna suradnja nastavljena je s muzejima i ostalim ustanovama u kulturi, prije svega s područja Županije (Gradski muzej Vinkovci, Gradski muzej Ilok, Centar za znanstveni rad HAZU Vinkovci, Povijesni arhiv, odjel Vinkovci) i Slavonije (Muzej Slavonije, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Osijeku) te drugih dijelova Hrvatske (Arheološki muzej Zagreb, Filozofski fakultet Zagreb, Ministarstvo kulture, Institut Ruđera Boškovića Zagreb, Galerija Klovićevi dvori) i Europe (Sveučilište u Southamptonu).

7. ZNANSTVENI RAD

7.1. Tema i nositelj projekta

Arheološki odjel

- Arheološko istraživanje za potrebe projekta "Društveno-ekonomski procesi u doba kulturne tranzicije: nalazišta kasnog brončanog i ranog željeznog doba u županjskoj Posavini".

Razdoblja velike kulturne tranzicije ključ su za razumijevanje društvenih procesa vezanih za interakcije kulturnih grupa u prapovijesti. Područje županjske Posavine je, kao sjecište komunikacijskih putova i područje pojačanog društveno-ekonomskog raslojavanja uslijed intenziviranja halštatskih kulturnih utjecaja na kasnobrončanodobne zajednice, prolazilo kroz dinamične promjene koje se očitavaju u materijalnim ostacima ovog tranzicijskog perioda. Prijelaz kasnog brončanog u rano željezno doba (8.-6. st. pr. Kr.) jedno je od arheološki najslabije istraženih razdoblja na prostoru srednje Europe. U županjskoj Posavini evidentirano je nekoliko arheoloških nalazišta koja se mogu koristiti pri proučavanju ovog važnog perioda u prapovijesti regije, a koji pripadaju razdoblju novog halštatskog utjecaja na kasnobrončanodobnu kulturu polja sa žarama. Nedostatak istraženih nalazišta kasnobrončanodobnog i ranoželjeznodobnog materijala na ovom području rezultirao je nedostatkom saznanja i nesuglasicama među arheolozima u pogledu utvrđivanja halštatskog utjecaja i prisutnosti elitnih naselja i grobova, kao i utvrđivanja raspona kontakata između prapovijesnih zajednica unutar cijele regije.

Voditeljica projekta: Andreja Malovoz

Etnološki odjel

- Sudjelovanje na projektu "Slavonija Branja, Srijem – vrela europske civilizacije" Kustosica etnologinja Janja Juzbašić sudjelovala je u velikom izložbenom projektu Ministarstva kulture i Galerije Klovićevi dvori *Slavonija Branja, Srijem – vrela europske civilizacije* gdje je za potrebe stručne publikacije i izložbe, o temi "Tradicijska kultura" odabrala građu te stručno obradila niz kataloških jedinica, arhivsku dokumentaciju, fotografije i sl. koji su iz Zavičajnoga muzeja gostovali na navedenoj izložbi.

Za stručnu publikaciju priredila je znanstveni rad *Zlatovez* koji je objavljen u istoimenom katalogu izložbe.

Na izložbi je iz Muzeja izloženo još oko 20 predmeta iz drugih zbirki muzeja koje je stručno obradila kustosica Andreja Malovoz.

7.3. Znanstveno usavršavanje

Kustosica etnologinja Janja Juzbašić dovršila je magistarski rad "Etnografski rad Ivana Filakovca" i time koncem 2009. ušla u postupak obrane magistarskoga rada iz znanstvenoga područja: humanističke znanosti, znanstvenoga polja etnologije i antropologije. (Magistarski rad obranila je 15. ožujka 2010. i time stekla zvanje magistar znanosti).

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

Etnološki odjel

- *Tradicijsko ruho županjskih graničarskih obitelji*

Mjesto održavanja: prostori Pastoralno-kulturnoga središta župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja

Vrijeme održavanja: od 12. veljače 2009.

Organizator: Zavičajni muzej Stjepana Grubera

Izložba je popraćena katalogom, 52 str.

Autor izložbe i teksta u katalogu: Janja Juzbašić

Prigodom održavanja manifestacije "Šokačko sijelo", Muzej je organizirao etnografsku izložbu uz prateću etnoreviju "Lipo ti se Županjka opravlja" (sl. 2), čiji su suautori Janja Juzbašić i koreograf Ivan Zlatunić.

Uz izložbu, Muzej je priredio i nekoliko ostalih programa koji su posjetiteljima dočarali dio bogate tradicije ovoga kraja. U sklopu otvorenja izložbe organiziran je nastup KUU

"Tomislav" koji je u pod vodstvom koreografkinje Marije Svirčević izveo pokladni običaj "Vuka", a ženska pjevačka skupina "Snaše" iz Štitara predstavila se s nekoliko pjesma. Izložba je obuhvatila prezentaciju bogate ostavštine odjevnih tekstilnih predmeta iz muzejske zbirke i privatnih kolekcija pojedinih županijskih starosjedilačkih obitelji. Dio odjevnih predmeta izložen je u vitrinama, kompleti nošnji izlagani su na lutkama, a ostali slikovni i dokumentarni materijal bio je prezentiran na tiskanim posterima. Izložbom se nastojalo pokazati na koji su način starosjedoci u Županji od kraja 19. st. nosili tradicijsko ruho, kojim tehnikama izvedbe je bilo načinjeno, što se sve krije iza nepisanih pravila odijevanja te na koji je način gradska moda 20. st. utjecala na promjene u odijevanju.

Na izložbi je prezentiran i dio bogate privatne zbirke obitelji Bušić iz Županje, te izbor iz nekoliko drugih obiteljskih zbirki (obitelji Stipanđija, Ivaštinović, Maroševac, Kobašević, Filipović i dr.).

Reviju nošnji nosili su članovi KUU "Kristal –Sladorana" i članovi KUD-a "Tomislav" iz Županje.

Cilj izložbe bio je predstaviti brojnost i stanje očuvanosti tekstilne građe te ukazati županijskim šokačkim obiteljima na vrijednost očuvanja njihove obiteljske ostavštine kao i potrebu njihove prezentacije na raznim manifestacijama.

- Gostujuća izložba Muzeja Slavonije: *Ptice na području grada Osijeka*

Mjesto održavanja: prostori Pastoralno-kulturnoga središta župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja

Vrijeme održavanja: od 4. listopada 2009.

Na gostujućoj izložbi Muzeja Slavonije iz Osijeka "Ptice na području grada Osijeka" bili su predstavljeni dermoplastični preparati ptica i ptičja jaja iz Ornitološke zbirke Prirodoslovnog odjela Muzeja Slavonije Osijek te fotografije ptica autora Marina Topića.

Autorica izložbe je Sanja Vidović (sl. 4), voditeljica Prirodoslovnog odjela Muzeja Slavonije iz Osijeka.

Izložbom je bilo obuhvaćeno istraživanje ekologije, ponašanja i sistematske pripadnosti ptičjih vrsta nastanjenih na području grada Osijeka i njegove neposredne okolice. Rezultati istraživanja i snimanja na izložbi bili su predstavljeni izborom fotografskih uvećanja i video zapisom koji je izložbu obogatio prikazima ponašanja i komunikacije pojedinih zabilježenih ptičjih vrsta, te muzejskim primjercima izdvojenim iz zbirki Prirodoslovnog odjela.

Predstavljeno je i stanje ptičjih vrsta danas s naglaskom na ugrožene vrste. Od ukupno 210 ptičjih vrsta zabilježenih tijekom povijesti na području grada, 87 vrsta nije zabilježeno niti

jedanput, u posljednjih pedesetak godina, dok je za isto vrijeme zabilježeno 20 novih vrsta.

Današnja ornitofauna Osijeka broji 145 vrsta ptica, a povijesna 192 vrste.

Izložbu su posjetile sve županjske osnovne i srednje škole te djeca iz starijih skupina dječjega vrtića "Maslačak" iz Županje (sl. 5)

Izložba je popraćena deplijanom u boji (sl.6).

- Dokumentarna izložba *Sjećanje na osnivača muzeja Stjepana Grubera* prigodom Međunarodnog dana muzeja i koncert Renate Karša

Mjesto održavanja: prostori Pastoralno-kulturnoga središta župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja

Vrijeme održavanja: od 17. svibnja

Izložba je održana pod pokroviteljstvom Grada Županje u prigodi Međunarodnog dana muzeja.

Tekst kataloga napisala je prof. Danijela Kegalj koja je izložbom i tekstom nastojala cjelovito prikazati Stjepana Grubera kao profesora, muzealca, prijatelja, obiteljskoga čovjeka i nadasve filantropa i intelektualca.

U Zavičajnom muzeju u Županji, koji nosi njegovo ime, postoji bogata arhivska građa iz razdoblja kada je Stjepan Gruber bio ravnatelj, a među poslovnim spisima, ugovorima, radnim planovima i historijskom građom kojom se bavio, nalazi se i mnoštvo privatne i poslovne korespondencije koja svjedoči o tome koliko je ustrajno istraživao povijest i tradiciju županjskoga kraja te koliko se zalagao za oživljavanje i opstanak muzejske djelatnosti u Županji. Autorica je, kako i sama navodi u tekstu kataloga, proučavala njegovu rukopisnu građu, koju je objavljivao u brojnim časopisima, kao i skice za radove i podatke koje je nabavljao iz različitih institucija i izvora diljem Hrvatske i šire regije. Osobito su joj bili važni podaci o njegovu osobnom životu, koju joj je vrlo ljubazno ustupila njegova kći prof. Jasna Gruber (sl. 7).

U sklopu izložbe, Muzej je organizirao koncert pijanistice Renate Karše (sl. 8) koja je izvela djela F. Chopena, L. Van Beethovena te Dore Pejačević.

- Likovna izložba slikarice Gordane Matić, *Svibanjski pupoljci*

Vrijeme održavanja: od 31. svibnja 2009.

Gordana Matić (sl. 9) izložila je pejzaže, ostvarenja svoga umjetničkog doživljaja zlatoveza te slike različitih cvjetnih motiva (sl. 10).

O životu i radu G. Matić prigodom otvorenja izložbe govorio je predsjednik Kluba likovnih umjetnika stvaralaca Županje Zlatko Kokanović.

Gordana Matić rođena u Petrinji 1944. g. Učiteljsku školu završila je u Petrinji, a zatim u Zagrebu - Pedagošku akademiju - odsjek likovne umjetnosti u klasi prof. Mladena Veže. U Gradištu je radila u Osnovnoj školi 23 godine. 1970. preselila je u Županju. U Splitu joj je 1972. Savez likovnih pedagoga Hrvatske dodijelio naziv zaslužni likovni pedagog, povodom XXI Svjetskog kongresa INSEA - Zagreb 1972. Nakon Gradišta radi kao zamjena u OŠ Mato Lovrak, u Gimnaziji i Obrtničkoj školi u Županji, a redoviti posao nastavnika likovne kulture obnaša u OŠ Ivan Kozarac u Županji 9 godina. Domovinski rat provela je u Županji radeći kao volonter u Domu zdravlja Županja. Danas je članica Kluba likovnih umjetnika stvaralaca Županja od njegova osnutka.

- Likovna izložba slikara Antuna Balentovića

Izložba je organizirana u suradnji Muzeja i Ogranka Matice Hrvatske iz Županje.

13. lipnja 2009. godine na spomen dan sv. Antuna Padovanskoga organizirana je likovna izložba slikara Antuna Balentovića (sl. 11) koja je prema ideji prečasnoga Ivana Varoščića bila upriličena prigodom imendana spomenutoga autora likovne izložbe.

O likovnom radu umjetnika govorio je Duško Begović, likovni stvaratelj koji radi i živi u Posavskim Podgajcima. Tom prigodom navedenom umjetniku tiskan je katalog u kojemu je o umjetnikovu radu povjesničarka umjetnosti Magdalena Lončarević napisala slijedeće: "U bogatom likovnom izričaju Županjske Posavine značajno mjesto svakako zauzimaju slikari amateri koji su svoj put do publike svaki od njih našli putem vlastitog slikarskog izražavanja. Tako su nastali raznorodni osobni stilovi po kojima ih mi, koji s njima dijelimo ovaj prostor, lako prepoznajemo..."

Prirodoslovni odjel i Povijesni odjel

- Izložba trofeja Lovačkog društva "Gaj" Županja i izložba umjetničkih fotografija autora Zvonimira Tanockog *Divlji svijet*

Organizatori: Zavičajni muzej Stjepana Grubera i Lovačka udruga "Gaj" iz Županje

Mjesto održavanja: Pastoralno središte u Županji

Vrijeme održavanja: 29. studenog - 15. prosinca 2009.

Autori teksta: Danijela Kegalj, prof., Ivica Belamarić

Lovačko društvo "Gaj" jedno je od prvih lovačkih društava na području županjske Posavine, a stogodišnjicu je obilježilo 2008. g.

Unutar svoga velikog i raznovrsnog opusa, Zvonimir Tanocki jednu je temu posvetio vizualizaciji divljeg svijeta u Hrvatskoj: mjestima i prostorima prirodnog ambijenta, te poglavito živim bićima. Vješto zapažen i majstorski izdvojen detalj glavna je odlika njegovih fotografija.

Izložba je popraćena katalogom (sl. 12 i 13), 16 str.

10. IZDAVAČKA DJELATNOST

10.1. Tiskovine

Muzej je izdao 5 kataloga i 2 deplijana koji su pratili izložbe.

Muzej je uz pomoć Grada Županje, Županije i Ministarstva kulture izdao monografiju *40 godina Šokačkog sijela* (sl. 14), 160 str., 300 fotografija. Glavna i odgovorna urednica je Magdalena Lončarević, prof., a autori su Magdalena Lončarević, prof. Janja Juzbašić, dipl. etn., Jurica Buljan prof., Mirko Bačić, dipl. ecc., Anica Baturina, mg. phar., Andreja Malovoz, mag. arheol., Zvonimir Stjepanović, dipl. ecc., Katica Šimunović Pauković, dipl. ecc., Ivan Baotić, Vinko Filipović /Marko Maroševac, Stanko Šarić i Ivica Duran. Lekturu je obavila Maja Bukna, prof., a grafički ju je oblikovala: Nadica Matolić, inf. Korištene su fotografije Zvonimira Tanockog, Foto "Fokusa", Foto "Buce" i Arhive Muzeja.

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

Obavili smo niz stručnih vodstava kroz stalni postav, desetke vodstava kroz druge izložbe te više edukativnih radionica.

11.3. Radionice i igraonice

- Arheološka radionica 31. siječnja 2009.: *Izrada prapovijesnoga nakita*

Na radionici su korišteni prirodni materijali za izradu nakita koje smo uspjeli prikupiti u našem kraju kao što su: materijali životinjskog porijekla: životinjsko krzno i koža, konjska griva i rep, životinjski zubi i kosti, perje, te insekti. Potom smo nabavili i neke ostatke vodenih bića kao što su školjke, puževe kućice, kosti riba i sl., a za radionicu smo nabavili i

razno suho cvijeće i djetelinu, drvo, orašaste plodove i sjemenke, te različite kamenčiće i minerale. Radionica se usredotočila na izradu prapovijesnog nakita od prirodnih materijala, potom na chainmaille tehniku izrade nakita od metalnih prstenova koja se razvila u kasno željezno doba, te macramé tehniku pletenja ukrasa od konopa i kožnih trakica. Radionica je održana u OŠ Fra Bernardina Tome Leakovića u Bošnjacima (sl. 15 i 16).

- Etnološka radionica, 11. travnja 2009.: *Prerada prirodnih vlakana, postupak dobivanja niti i tkanje*

Na području županjske Posavine i šire najviše su se sijali lan i konoplja, koji su predstavljali glavnu sirovinu za izradu tradicijske odjeće seljaka. Proizvodnja lanenog i konopljinog vlakna, kao i ostalih tekstilnih vlakana (vune, prirodne svile), bio je većinom, smatra se, ženski posao. Temeljna posebnost tkanja je da se dva sustava niti sijeku pod pravim kutom. Sustav uzdužnih niti čini osnovu koja je napeta, dok se poprečne niti potke vežu nitima osnove na tkalačkom stanu, koje se pokreću rukom u slučaju uspravnog stana ili pak nogom kod vodoravnog stana. S obzirom da nismo imali mogućnosti djeci pokazati prvi dio poslova koji obuhvaća sijanje lana, močenje i ostale postupke obrade lana ovaj dio postupaka prezentiran je na predavanju. Uz predavanje kojega je održala kustosica etnologinja Janja Juzbašić djeci su pokazani predmeti iz Muzeja m kojima se tukao i češljalo lan.

- Etnološka radionica, 20. i 29. svibnja 2009.: *Šaranje tikvica*

Na području Slavonije razvio se poseban oblik ukrašavanja plodova tikve koju nazivamo šarana tikvica. Taj oblik tradicijskoga rukotvorstva nije bio kontinuiran, pa ni intenzivan u svim selima. Iznimku čine šarači iz sela Gradišta kod kojih je šaranje tikvica bilo poznato još od konca 19. st., a centar šaranja postaje Gradište oko 1937. g., da bi se šaranje u ovom selu zadržalo sve do danas. Zbog spomenutih specifičnih uresa šaranu tikvicu ćemo na ovom području od početka 20. st. naći i u funkciji tradicijskoga uporabnoga ali i uresnoga predmeta. Na ovoj etnografskoj radionici s pomoću demonstratora pokazali smo tradicijski način urešavanja tikvice. Radionica je bila organizirana na šokačkom stanu gdje su se djeca prvo upoznala s pripremom tikvica za šaranje – struganjem i sušenjem na starinski način, a potom okušala u šaranju tradicijskih motiva na tikvicama (sl. 17 i 18).

- Arheološka radionica, 9. svibnja i 16. svibnja 2009.: *Ručno oblikovanje prapovijesnih posuda i idola*

Zbog velikoga broja djeca koja su željela sudjelovati na ovoj radionici i zbog različitih slobodnih aktivnosti koje djeca imaju subotom, djecu smo podijelili u dvije skupine. Radionica je održana u suradnji s Gimnazijom u Županji, sekcijom povjesničara koju vodi prof. Danijela Kegalj.

Prva radionica održana je u prostorima Muzeja (sl. 19 i 20). Druga radionica održana je na unajmljenom prostoru Muzeja "Etnoparku kod Županje - Dretvića stanu". Uvodno predavanje održala je prof. Sandy Budden iz Southamptona koja je gostovala u Županji (sl. 21).

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU

12.1. Press

Uglavnom u Glasu Slavonije objavljeni su tekstovi o različitim aktivnostima Muzeja. Tisak je obavještavao o terenskim arheološkim istraživanjima koje je muzej poduzimao tijekom godine. Objavljen je niz članaka o radu i aktivnostima Muzeja u lokalnom glasilu Županjski list.

13. MARKETINŠKA DJELATNOST

Zavičajni muzej nekoliko puta je objavljivao videostranice o raznim izložbama i aktivnostima Muzeja na Vinkovačkoj televiziji te je ažurirao web stranicu Muzeja na portalu Hrvatski muzeji.

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Zavičajni muzej Stjepana Grubera posjetilo je oko 3000 posjetitelja.

15. FINACIJE

15.1. Izvori financiranja

- Ministarstvo kulture: po odobrenim programima
- Vukovarsko-srijemska županija: paušalno
- Grad Županja: redovita djelatnost (100%) i po odobrenim programima.

- Sponzori i vlastiti prihodi

16. OSTALE AKTIVNOSTI

16.2. Ostalo

- Multifunkcionalni projekt "Etnopark kod Županje – Dretvića stan"

U 2009. nastavili smo radove na sanaciji i adaptaciji prostora Etnoparka za potrebe Muzeja. Tijekom godine radilo se na dovršetku unutrašnjega uređenja kućara. Uz dovršetak raznih građevinskih radova najveći dio posla bio je koncentriran na unutrašnje uređenje tog objekta. Od ostalih radova izdvajamo da smo do kraja rujna uspjeli i na nekim drugim objektima sanirati i završiti dio poslova koji su prethodnih godina zbog nedostatka financijskih sredstava ostali nedovršeni.

Obnavljanje i sanacija ambara (sl. 22 i 23).

- Od radova na unutrašnjem uređenju kućara izdvajamo:

Uređenje potkrovlja (termoizolacija, dovršetak struje, podovi, stropovi i bojanje)

Uređenje prizemlja - postavljenje stolarije, uređene sanitarija, kuhinje i ostalih prostorija

Voditeljica projekta: Janja Juzbašić

- Manifestacija "Kod konjarskih vatri"

Manifestaciju "Kod konjarskih vatri" organizirali su u sklopu 42. Šokačkoga sijela Zavičajni muzej "Stjepan Gruber" i članovi Konjogojske udruge "Stari graničar". Ovim programom oživio je stari radni običaj okupljanja kod konjarskih vatri koji svake godine čini centralni dio ove manifestacije. Uz taj dio programa djelatnici Muzeja sa suradnicima osmišljavaju i neke druge, najčešće povijesno utemeljene scenarije i glazbene programe koji se svake godine pokažu vrlo zanimljivim posjetiteljima.

- Manifestacija: "Kiparska kolonija 09"

Kiparska kolonija održala se od 18. do 20 rujna 2009. u "Etnoparku kod Županje - Dretvić stanu" (sl. 24).

Organiziranjem likovnih kolonija 1995., 1996. i 1997. g. *Galerijska zbirka* Muzeja obogaćena je s više od 100 likovnih djela. S obzirom na to da Muzej surađuje s mnogobrojnim kiparima s područja cijele Hrvatske, likovna kolonija 2009. imala je zadatak priskrbiti dovoljan broj bista

poznatih Županjaca koje bi potom bilo moguće odliti i postaviti u parkove našega grada. Smatrali smo da bi Grad Županja na taj način odao dužno poštovanje osobama koje su svojim djelom i imenom zadužile Županju i okolicu. Ponajprije tu mislimo na imena poput Mladena Pozajića, Srećka Albinija, Melitu Lorković, Stjepana Grubera i druge. S obzirom da Muzej nema uposlenoga stručnjaka iz područja povijesti umjetnosti ovom prigodom odlučili smo se pozvati akad. kipara Dejana Durakovića iz Vinkovaca da nam pomogne pri stručnim poslovima. U nastavku donosimo popis sudionika kolonije i bista koje su načinili: Ante Jurkić, akad. kipar – izradio bistu Srećka Albinija; Slaven Miličević, slobodni umjetnik - izradio bistu Melite Lorković; Miro Vuco, akad. kipar – izradio bistu Mladen Pozajić; Dominik Vlahović, akad. kipar – izradio bistu Katarine Hepburn; Ria Trdin, akad. kiparica - izradila bistu Stjepana Grubera.